

फलेवास नगरपालिका नगर कार्यपालिकाको कार्यालय

खानीगाउँ, पर्वत
गण्डकी प्रदेश, नेपाल

प.सं.: ०८१/८२

च.नं.:

जानकारी सम्बन्धमा।

मिति : २०८१/०४/२३

पर्वत जिल्ला फलेवास न.पा., वडा नं ६ देवीस्थानमा धानमा फेद कुहिएर बोट ओईलाउने र पात डढ्नेजस्ता समस्या देखिएकोले मिति २०८१/०४/२१ गते उक्त स्थानमा स्थलगत निरीक्षण गरी नमुना लिई प्रयोगशाला परीक्षण गर्न क्षेत्रीय बाली संरक्षण प्रयोगशाला, पोखरामा पठाइएको थियो । प्रयोगशालाको नतिजा अनुसार धेरै मात्रामा धानको जरा कुहिने रोग र केहि मात्रामा धानको पातको फेद डढुवा रोग लागेको देखिएको हुँदा यसको समयमै उचित व्यवस्थापनगर्न आवश्यक छ । यस रोगहरुको परिचय, लक्षण, एवं व्यवस्थापन यस प्रकार छन् ।

क. धानको जरा कुहिने रोग (Foot rot)

परिचय:

यो रोग फ्युजारिएम मोनिलिफर्म नामक दुसीबाट लाग्दछ । यो रोगका जिवाणुहरु खास गरी बीउबाट सर्ने गर्दछ । जिवाणुहरु माटोमा र बिरुवाका टुट्टाहरुमा पनि रहन्छन । हावाबाट स्वस्थ बोटमा सर्छ । रोग लाग्ने जातको खेती रोगी बीउ र बढि नाईट्रोजनयुक्त मलको प्रयोगले यो रोग लाग्दछ । बढी तापक्रम (२७-३५ डिग्री से.), बढि आर्द्रता र धान खेतमा यो रोगको बढि प्रकोप हुन्छ । ब्याडमा कलिलो बिरुवा देखि खेतमा धान छिपिने बेलासम्म यो रोग देखा पर्दछ । समयमै नियन्त्रण गर्न नसक्दा ५०% भन्दा धेरै उत्पादनमा क्षति हुने अनुमान छ ।

लक्षणहरु:

यो रोगले गर्दा ब्याडमा बेर्नाहरु स्वस्थ बेर्नाहरु भन्दा अग्लो हुने, पहेंलिने र अन्त्यमा कुहिएर मर्छ । खेतमा स्वस्थ बोट भन्दा अग्लो, अलि पहेंलो, पातलो पात, थोरै गाँज हुने आउने र आंशिक रूपले दाना लाग्ने वा दानै नलाग्ने हुन्छन । मकैमा जस्तै गाँजको तल्लो आँखलाहरुबाट समेत जराहरु आउँदछ । जरामा घाउ एवं दाग देखिन्छ । बोटको तल्लो भागमा सेतो पाउडर जस्तो पनि देखिन सक्छ । गाँज आउने समयमा यो रोग देखा परेमा गाभा पुरै सुकेर जाने गर्दछ ।

व्यवस्थापन:

१. रोगी बोट देखा साथ उखलेर नष्ट गर्ने, पानीको निकास गर्ने, र रोगी बोट भएको खेतबाट बीउ संकलन नगर्ने ।
२. धान रोपे पछि समस्या आएमा कार्बेन्डाजिम ५०% डब्लु पी (जस्तै बेभिष्टिन) दुसिनाशक विषादी २ ग्राम प्रति लिटर पानीका दरले १ रोपनी क्षेत्रमा २५-३० लिटरको घोल बनाएर १० दिनको फरकमा २-३ पटक प्रयोग गर्ने ।
३. नाईट्रोजन मल चाहिने मात्रा भन्दा बढी प्रयोग नगर्ने र अन्य मलहरु सिफारिस मात्रामा प्रयोग गर्ने ।
४. प्रकोप बढी भएको ठाउँमा बाली कटानी पछि बिरुवाका टुट्टाहरु उखाली नष्ट गर्ने र खाधान्न बाली बाहेक अन्य बालीसंग बाली चक्र अपनाउने ।

व्यवसायिक र सृजनशील प्रशासन: विकास, सम्बृद्धि र सुशासन

Contact: 067-430102, 103, 104 Email: phalewasnagarपालिका@gmail.com, Website: https://www.phalewasnagarपालिका.gov.np

25/4/2081
2081/04/23
नारायणप्रसाद आचार्य
प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत

फलेवास नगरपालिका

नगर कार्यपालिकाको कार्यालय

खानीगाउँ, पर्वत
गण्डकी प्रदेश, नेपाल

प.सं.: ०८१/८२

च.नं.:

धान रोप्नुपूर्व अपनाउन सकिने विधिहरू:

- बीउलाई कार्बेन्डाईजिम ५० % डब्लु.पी. (जस्तै बेभिष्टिन) दुसिनाशक विषादीले २ ग्राम प्रति केजीका दरले उपचार गर्ने ।
- ब्याड तयार गर्दा माटोमा रहेको दुसी नियन्त्रण गर्न कार्बेन्डाईजिम ५० % डब्लु.पी. (जस्तै बेभिष्टिन) दुसिनाशक विषादी ६ ग्राम तीन लिटर पानीको झोलले १ वर्ग मिटर क्षेत्रफललाई उपचार गर्ने ।
सुरुवातमै माथि उल्लिखित विधिहरू अपनाउन सके यो रोगको संक्रमण कम हुने देखिन्छ ।

ख. धानको पातको फेद डढुवा रोग (Sheath blight)

परिचय:

यो रोग राईजोक्टिनिया सोलानी नामक दुसीबाट लाग्दछ । पानीमा तैरिरहेको स्क्लेरोटिया वा माटोमा संक्रमण जीवाणुहरूको उपस्थिति, ९६ देखि १००% सम्मको सापेक्षिक आर्द्रता एवं २८-३२ डिग्री से. तापक्रम, उच्च मात्रामा नाइट्रोजन मल प्रयोग, उच्च बीउ दर वा नजिकैको बिरुवा दूरी, बारम्बार वर्षाले गर्दा यो रोगको बढि प्रकोप हुन्छ । स्क्लेरोटिया सिंचाइको पानी मार्फत फैलिन्छ । यस रोगले गर्दा संक्रमित पातहरू छिटो सुक्छन् र मर्छन् र कलिला टिलरहरू पनि नष्ट हुन सक्छन् ।

लक्षणहरू:

यो रोगबाट संक्रमित पातको फेदमा अण्डाकार खैरा थोप्लाहरू भएपछि आकारमा वृद्धि हुँदै जान्छ र दुसीको कालो गिर्खाहरू देखापर्दछ । यसको प्रकोप बढ्दै गए बोटको माथिल्लो भागमा समेत पुग्छ र सुकेर डढेको जस्तो देखिन्छ ।

व्यवस्थापन:

- नाइट्रोजन मल सिफारिस मात्रामा भन्दा बढी प्रयोग नगर्ने ।
- उन्नत जातको धान रोप्दा बोट देखि बोटको दूरी बढाउने ।
- भेलिडामाइसिन ३% एल (जस्तै सिथमार, भालिगन, ओजोरो) ३ ग्राम प्रति लिटर पेनसाइक्यूरोन २२.९ % एस सी (जस्तै मोन्सेरेन २५०) १.५ मि.लि. प्रति लिटर पानीमा वा कार्बेन्डाईजिम ५०% डब्लु पी (जस्तै बेभिष्टिन) वा डेरोसाल) दुसिनाशक विषादी १.५ ग्राम प्रति लिटर पानीको दरले मिसाई १०-१२ दिनको फरकमा २ पटक छर्ने वा प्रोपिकोनाजोल २५% इ सी (जस्तै बम्पर, बोनस, टिल्ट) १ मि.लि. प्रति ४ लिटर पानीमा मिसाई १०-१२ दिनको फरकमा २ पटक छर्ने ।

(Signature)
२०८१/०१/२२
नारायणप्रसाद आचार्य
प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत